

Toruń, dnia 30 listopada 2020 r.

Dr hab. Violetta Kwiatkowska-Wójcikiewicz, prof. UMK
Katedra Postępowania Karnego i Kryminalistyki
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Recenzja

Rozprawy doktorskiej mgra Marcina Chowańca

**pt. *Analiza wybranych parametrów balistycznych broni pneumatycznej –
aspekty kryminalistyczne***

I. Uwagi wstępne

Moim zdaniem, publiczna obrona rozprawy doktorskiej, jako etap wieńczący procedurę uzyskiwania stopnia naukowego doktora wymaga:

- przygotowania rozprawy doktorskiej i oceny jej przez samodzielnych pracowników naukowych,
- autoprezentacji doktoranta w zakresie reprezentowanej dziedziny naukowej i obrony wszystkich zagadnień związanych z pracą, poprzez metodologię, na wnioskach końcowych kończąc, w tym także odniesienie się do uwag recenzentów.

Biorąc pod uwagę pierwszy element, to nie mam wątpliwości, że przedłożona rozprawa doktorska Pana magistra Marcina Chowańca zasługuje na pozytywną ocenę. Z jednej strony należy podkreślić trafny wybór tematu dysertacji i specyfikę przeprowadzonych badań.

W Polsce dostęp do broni jest bardzo ograniczony, co skutkuje, niestety, znikomą liczbą badań broni, w tym także badań broni pneumatycznej. To, że do broni pneumatycznej do 17 J dostęp jest łatwy, gdyż nie jest wymagane zezwolenie, nie oznacza jednak, że taka broń nie jest niebezpieczna. Autor zwraca

na to uwagę i przestrzega przed możliwym, niekontrolowanym rozpowszechnianiem takich urządzeń i broni pneumatycznej.

W większości (gdyż jest wyjątek) treść i metodologia badań, o czym szerzej później, budzą aprobatę i dowodzą, że Doktorant pragnął samodzielnie rozwiązać istotny problem naukowy, o czym świadczą szeroko zakrojone badania. Praca, obok oczywistych partii odtwórczych, zawartych w części teoretycznej, ma charakter twórczy.

Autor na potrzeby swojej pracy wykorzystał literaturę dotyczącą analizowanych zagadnień, w tym także obcojęzyczną oraz istotne źródła internetowe.

W recenzowanej pracy wyraźnie widać fascynację wybranym tematem i pasję badawczą Autora, który słusznie zauważa fakt, że tematyka badań parametrów balistycznych broni pneumatycznej nie jest podejmowana (s. 3). W szczególności przeprowadzone badania wybranych parametrów broni pneumatycznej w trzech rodzajach kalibru i przeznaczonej do nich amunicji śrutowej dowodzą, że dokonał bardzo dobrego wyboru tematu rozprawy doktorskiej.

II. Ocena szczegółowa

Rozprawa składa się z wprowadzenia, dwóch zróżnicowanych części, w ramach których znajduje się siedem rozdziałów, podsumowania, bibliografii, netografii oraz obszernych wykazów (tabel, zdjęć, wykresów, aktów prawnych i orzecznictwa).

Już w pierwszych słowach **Wprowadzenia** Autor wyjaśnia dlaczego zajął się badanym zagadnieniem oraz krótko opisał przebieg prowadzonych przez siebie badań. Podkreślił problem dostępu do broni pneumatycznej i zagrożenia, które z jej użyciem mogą być związane.

Doktorant poddając analizie wybrane parametry balistyczne broni pneumatycznej musiał skupić się na zagadnieniach teoretycznych związanych z

tego rodzaju bronią oraz przeprowadzić badania naukowe. Słusznie zatem dokonał **podziału rozprawy na dwie części – teoretyczną i empiryczną**. Szkoda jednak, że nie uwzględnił tego podziału w spisie treści.

Część pierwsza – teoretyczna składa się z czterech rozdziałów.

Rozdział I dysertacji został poświęcony urządzeniom pneumatycznym i broni pneumatycznej, w którym Autor zarysował historię broni pneumatycznej (pierwszy podrozdział), a także opisał wzajemny stosunek broni, broni strzeleckiej, w której umiejscowił, obok innych, także broń pneumatyczną. Nie pominął w tym toczącej się przed laty dyskusji – czym właściwie jest broń i jakie musi posiadać desygnaty (drugi podrozdział). W trzecim podrozdziale sklasyfikował i opisał budowę wybranych wiatrówek. Wartościowym dodatkiem do tego podrozdziału są ryciny obrazujące poszczególne rodzaje wiatrówek, które Autor podpisał jako „zdjęcia”, zamiast „ryciny”. Nie pominął też działań tuningowych podejmowanych przez właścicieli i użytkowników wiatrówek, które podwyższają parametry użytkowe broni, czyniąc je bardziej celnymi i niebezpiecznymi. Ostatni podrozdział został poświęcony na omówienie amunicji do broni pneumatycznej.

Rozdział II, zatytułowany – Broń pneumatyczna – aspekty kryminalistyczne - składa się z 3 podrozdziałów, z których – pierwszy dotyczy oględzin miejsca zdarzenia w przypadkach zdarzeń z użyciem broni strzeleckiej, drugi – wybranych elementów balistyki pocisków śrutowych, trzeci - ekspertyzy bronioznawczo-balistycznej. Niestety, jest to najgorszy rozdział z całej pracy, bowiem poszczególne podrozdziały, dotyczące tak istotnych zagadnień kryminalistycznych zostały napisane pobieżnie, bez należytej wnikliwości, co musi wywołać u czytelnika wielki niedosyt. Skoro Doktorant napisał, że „Oględziny miejsca jako jedna z fundamentalnych czynności procesowo-kryminalistycznych stanowią podstawę do uzyskania środków dowodowych. Wiążą się z potrzebą ujawnienia, zabezpieczenia śladów kryminalistycznych...”

(s. 26), to dlaczego tak ważnej czynności procesowo-kryminalistycznej poświęcił tylko trzy strony?!

W **Rozdziale III** Autor zawarł zagadnienia dotyczące regulacji prawnych w zakresie dostępu do broni palnej oraz regulacje prawnokarne wynikające z ustawy o broni i amunicji, a także przestępstwa popełnianie z użyciem broni. Ostatnie trzy podrozdziały dotyczą przestępczości z użyciem broni oraz lęku społeczeństwa przed przestępczością. Rozważania te uzupełniają zagadnienia związane z potencjalną liberalizacją regulacji prawnych.

Rozdział IV zawiera omówienie zasad dostępu do broni pneumatycznej w wybranych krajach europejskich. Autor skupił się na przedstawieniu rozwiązań prawnych w takich krajach jak: Austria, Czechy, Francja, Niemcy, Norwegia, Wielka Brytania.

Część druga – empiryczna składa się z trzech rozdziałów.

W **rozdziale V** Doktorant dokonał szczegółowego opisu badań własnych, które poprzedził postawieniem pytań badawczych.

Słusznie postanowił zbadać:

- parametry balistyczne pocisków śrutowych wystrzeliwanych z broni pneumatycznej o kalibrze 4,5 mm, 5,5 mm, 6,35 mm,
- zależności balistyczne w poszczególnych kalibrach,
- głębokość penetracji pocisków o kalibrze 4,5 mm, 5,5 mm, 6,35 mm,
- kanały postrzałowe i ich zróżnicowanie w zależności od śrutu,
- morfologię otworów wlotowych w zależności od dystansu – z przyłożenia i 10 m (pociski śrutowe 4,5 mm, 5,5 mm, 6,35 mm),
- potencjalne różnice w zakresie odkształcenia pocisków,
- próg energetyczny zapewniający bezpieczeństwo.

Do badań użył trzech rodzajów karabinków – odpowiednio ze zróżnicowanym kalibrem 4,5 mm, 5,5 mm, 6,35 mm. Parametry użytej broni zostały szczegółowo opisane wraz z uwzględnieniem zróżnicowanej budowy lufy, który powoduje

zróznicowane ślady w wypadku użycia broni z przyłożenia. Wykorzystał też dwa rodzaje celowników.

Jeżeli chodzi o użyte do badań śrut, wykorzystano cały wachlarz śrucin – o zróznicowanych parametrach, dostosowanych do poszczególnych kalibrów broni 4,5 mm, 5,5 mm, 6,35 mm, przy czym uwzględniono budowę, kształt i przeznaczenie i z nimi związane takie parametry jak kształt, masę, skład, strukturę.

Dodatkowymi narzędziami, które wykorzystano do badań to: butla ze sprężonym powietrzem, stojak na broń, urządzenie do pomiaru prędkości i energii pocisku, wagę jubilerską, video spectra comparator, miarki kryminalistyczne. Do badań użyto także żelu balistycznego, którego parametry Autor pracy szczegółowo opisał oraz ryzy papieru A4.

Wszystkie przedmioty wykorzystane do badań zostały sfotografowane.

Rozdział VI to szczegółowy opis badań – poszczególnych eksperymentów dotyczących:

- pomiarów prędkości i energii kinetycznej śrutu,
- przebijalności pocisków śrutowych z wykorzystaniem bloku żelatynowego,
- badań śladów powodowanych przez śrut w ryzach papieru.

Autor szeroko analizuje przebieg badań związanych z pomiarem prędkości i energii śrutu, a wszystko to zamieszcza w tabelach, które odzwierciedlają wyniki badań i ułatwiają porównanie.

Ten rozdział jest bogato ilustrowany, gdyż Doktorant sfotografował ślady powodowane przez poszczególne rodzaje śrutu oraz deformacje tego śrutu.

Rozdział 7 to szczegółowa dyskusja wyników badań własnych Autora wraz z zaprezentowanymi wnioskami, które dla fachowca okazały się przewidywalne, gdy uwzględni się parametry broni i amunicji. Nie dziwi też siła rażenia pocisków wystrzelonych z wykorzystanych w badaniach karabinków pneumatycznych,

które mogą spowodować w rzeczywistości śmierć człowieka czy ciężkie uszkodzenia jego ciała

To co istotne, to ślady kryminalistyczne, które, na pierwszy rzut oka, nie różnią się od śladów powodowanych przez broń palną.

Analiza badań pozwoliła Autorowi na istotny wniosek i propozycję zakwalifikowania wszystkich urządzeń pneumatycznych do broni pneumatycznej, z jednoczesnym obowiązkiem rejestracji (s. 220). Doktorant nie widzi problemu w samym zakupie broni pneumatycznej, ale zagrożenie, które może powodować. Do tego zwraca uwagę na zagrożenia płynące z tunigowania.

Jak w każdej pracy, tak i w tej rozprawie doktorskiej znalazły się pewne błędy stylistyczne (np. s. 1, 9, 20, 41, 212), interpunkcyjne (np. s. 9, 12, 14, 21, 26, 31, 44, 212, 213), 49 i literowe (np. s. 2).

Do tego Autor nadużywa słowa „zjawisko” na określenie problemu, zagadnienia (np. s. 29, 32, 54, 57, 221) oraz słowa nagminnie nadużywanego współcześnie i dodatkowo niezgodnie z jego treścią - „dedykowane” rozumiane jako przeznaczone (s. 221).

Trudno dociec, dlaczego strony numerowane są od Wprowadzenia, a nie od początku pracy oraz dlaczego numery przypisów są usytuowane za, a nie przed kropką (w całej pracy).

Literatura w przypisach nie pokrywa się literaturą z bibliografii, a bibliografia nie zawiera, w niektórych wypadkach, inicjałów imion. Do tego nie jest ułożona alfabetycznie wg nazwisk, ale inicjałów imion (sic!), co utrudnia porównanie literatury użytej w przypisach i wpisanych do bibliografii.

Nieprawidłowości dostrzeżono także w redagowaniu przypisów w zakresie używania „op. cit.” oraz „Ibidem”. Otóż w prawidłowej redakcji powinno się pisać „op. cit.” bez poprzedzającego go częściowego tytułu publikacji z „...” (np. 6, 7, 8 etc.). Taki zapis stosuje się w sytuacji, gdy jeden autor jest autorem kilku publikacji i chcąc wskazać, o które źródło chodzi z już wcześniej wykorzystanego

wpisuje się fragment tytułu wraz z „...”, ale już bez „op. cit.”. W niektórych publikacjach zawartych w przypisach brakuje numerów stron (np. s. 47, 56).

Jeżeli korzysta się z wieloautorskich pozycji zbiorowych pod redakcją należy na początku przypisu napisać autora podrozdziału i tytuł jego rozdziału, a dalej [w:] tytuł i redaktorów (np. 2 i w innych publikacjach zbiorowych).

Przy wyliczaniu jakiś np. czynników, elementów, przypis należy umieszczać nie na końcu owej wyliczanki, ale przed dwukropkiem (np. s. 17, 26, 36).

Jeżeli korzystało się z kilku publikacji do napisania jakiegoś fragmentu pracy, to w jednym przypisie wpisuje się te publikacje, a nie podwójny numery przypisów w tekście (np. s. 23, 49).

Dodatkowo Autor dysertacji nieprawidłowo i niejednolicie redaguje opis czasopism jest np. Problemy Kryminalistyki – bez kropki wpisuje się rok wydania, a następnie numer, także nie należy stosować takiego zapisu: Problemy Kryminalistyki 271/2011 (s. 33)

Zawarty w pracy diagram na s. 8 opisano jako zdjęcie 2, które zdjęciem nie jest.

W przypadku wykorzystania w pracy fotografii powinno się stosować określenie „Fot.”, a nie zdjęcie, jak to uczynił Autor oraz określić w nawiasie (fot. własna), jeżeli sam fotografował miejsce bądź rzecz lub dane innego Autora fotografii.

Doktorant używa też skrótów nazw niektórych czasopism, a wyjaśnień tych skrótów nie ma. Dotyczy to całej pracy.

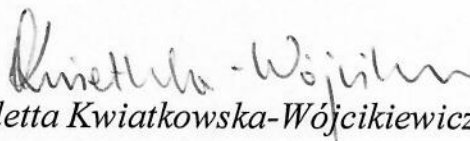
Wydaje się, że te usterki są wynikiem braku obycia Autora z wymogami stawianymi publikacjom naukowym i są możliwe do szybkiego usunięcia w przypadku publikacji rozprawy w formie monografii. Nie rzutują też znacząco na wartość samej pracy.

III. Konkluzja recenzji

Doktorant w swojej rozprawie wykazał, że potrafi przemyśleć i przygotować badania naukowe oraz opracować ich wyniki w sposób jasny i przekonujący.

W realizację badań wniósł swój własny, autorski, istotny wkład, realizując dobrze przemyślane badania, z których wyprowadził trafne wnioski.

Konkludując, stwierdzam z pełnym przekonaniem, że rozprawa doktorska Pana mgra Marcina Chowańca pt. *Analiza wybranych parametrów balistycznych broni pneumatycznej – aspekty kryminalistyczne* **spełnia kryteria** wyznaczone w art. 13 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Dr hab. Violetta Kwiatkowska-Wójcikiewicz, prof. UMK